

İstatistikte Maksimum İş Birliği, Minimum Hata

Maximum Collaboration, Minimum Error in Statistics

Salih ERGÖÇEN*

Sağlık alanında yürütülen çalışmalarda sıkça karşımıza çıkan sorunlardan biri yapılan istatistiksel hatalardır. Etki değeri uzak ara önde olan bilimsel dergilerde yayımlanan makalelerde bile en az bir istatistiksel hatanın yapıldığı bilinmektedir. Biyoistatistik uzmanı veya istatistik danışmanının araştırma ekibine sonradan dahil olması ya da hiç dahil edilmemiş olması söz konusu hataları ne yazık ki kaçınılmaz hale getirmektedir.

Bilimsel bir araştırma çalışmasının planlama aşamasında sıkça yapılan istatistiksel hataların bazıları; yeterli sayıda örnek (denek) üzerinden çalışmamak ya da çalışmaya gereğinden fazla sayıda örnek almak, olguları uygun örnekleme yöntemine göre çalışmaya dahil etmemek, rastgeleleştirme (randomizasyon) veya farkına vardırma (körleme) ilkeleri konusunda gerekli hassasiyeti göstermemek, kontrol grubu kullanmamak, çalışmanın amacına hizmet etmeyen çok fazla sayıda değişkeni değerlendirmek, uygun olmayan ölçüm ya da değerlendirme araçlarıyla çalışmak ve araştırmanın türünü doğru tanımlamamak şeklinde sıralanabilir.

Verileri doğru, güvenilir, eksiksiz ve eş zamanlı olarak toplamamak, olası bir kayıp veri sorununu öngöre-

memek, uygun olmayan betimsel istatistiklerle verileri özetlemeye çalışmak, gereç ve yöntem bölümünde belirtilen işlemlerle çelişen bir süreci izlemek, araştırmanın birincil ve ikincil amaçlarıyla örtüşmeyen test istatistiklerine başvurmak, geleneksel veya nispeten zayıf istatistiksel yöntemleri tercih etmek, verileri uygun olmayan istatistiksel yöntemlerle değerlendirmek, elde edilen istatistiksel sonuçları yanlış yorumlayıp sunmak, bilerek ya da bilmeyerek taraf tutmak ise gerek veri toplama gerekse istatistiksel değerlendirme aşamalarında çalışmanın geçerliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

Sonuç olarak gerek konunun orijinalliği, gerekse alanında en geniş veri tabanına sahip olması açısından yüksek kalitede olduğu düşünülen bir araştırma çalışmasının, iyi planlanmadığı takdirde istatistiksel açıdan eleştiri almama ihtimali yok denecek kadar azdır. Bu yüzden çalışmanın en başında, araştırma fikri henüz şekillenmeye başlarken araştırma ekibine en az bir istatistik danışmanının dahil edilmesi araştırma yönetiminin daha sağlıklı işlemesine olanak sağlayacaktır.

* Dr., Kıbrıs Sağlık ve Toplum Bilimleri Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi, Güzelyurt, KKTC

Kaynaklar

1. Altman DG. Practical Statistics for Medical Research. 1st edition. London: Chapman & Hall; 1991.
2. Sümbülođlu K, Sümbülođlu V, Güney ZH. Klinik Araştırmalar Bilimsel Planlama ve Analiz Yöntemleri. 1. Baskı. Ankara: Hatibođlu Yayınevi; 2007.

Yazıřma Adresi:

Dr. Salih ERGÇEN
Cosmos Biyoistatistik Danışmanlık Eđitim ve Araştırma Hizmetleri
Adakale Sokak No 16/4 ankaya/ANKARA